

ISSN 2311–9306

ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ECONOMICS STUDIES

1 (27) – 2020

Львів
2020

ЕКОНОМІЧНІ СТУДІЇ

Науково-практичний журнал

1 (27) березень 2020

Засновники журналу:

Львівська економічна фундація

Про журнал:

Економічні студії
(Economics studies)

Періодичність виходу:

чотири рази на рік.

Мова видання:

українська, російська, англійська

ISSN: 2311–9306

Свідоцтво про реєстрацію ЗМІ:

КВ № 20515–10315

від 20 грудня 2013 р.

**Журнал включено до міжнародної
наукометричної бази Index Copernicus**

Адреса для листування:

Науково-практичний журнал

«Економічні студії»

а/с 341, м. Львів, 79000

www.lef.lviv.ua

info@lef.lviv.ua

Тел: +38 (063) 204 34 31

Науково-практичний журнал «Економічні студії» присвячений актуальним проблемам розвитку сучасної економіки та пропонує своїм читачам розмаїття високоякісної інформації в галузі економічної науки.

Видання має тематичну спрямованість в межах таких наукових спеціальностей, як світове господарство і міжнародні економічні відносини; економіка та управління національним господарством; економіка та управління підприємствами; розвиток продуктивних сил та регіональна економіка; економіка природокористування; гроші, фінанси і кредит; демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика та інші галузі економічної науки.

Цільова аудиторія журналу: вчені, викладачі, докторанти, аспіранти, студенти, економісти, бухгалтери, державні службовці та всі, кого цікавить економічна тематика.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назви підприємств, організацій, установ та за порушення прав інтелектуальної власності інших осіб несуть автори статей. Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції журналу. Автори зберігають за собою всі авторські права і одночасно надають журналу право першої публікації, що дозволяє поширювати даний матеріал із зазначенням авторства та первинної публікації в даному журналі.

Редактор, коректор – Ю.С. Павленко

Комп'ютерна верстка – І.І. Стратій

Віддруковано:

Видавничий дім «Гельветика»

Україна, м. Херсон, вул. Паровозна 46-а

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

Підписано до друку 30.04.2019.

Формат 60x84/8. Папір офсетний.

Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Обл.-вид. арк. 25,83. Ум. друк. арк. 27,67.

Наклад 100 прим.

Замовлення № 0420/123.

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА Бандурко В.В., Клименко С.О., Шаповалова А.А.....	9
ПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ Батракова Т.І., Діброва В.О.....	12
АНАЛІЗ СТАНУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ У РАМКАХ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ АПК-2020 Батракова Т.І., Кармазіна В.С.....	16
КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ В УКРАЇНІ Батракова Т.І., Кулакова К.В.....	22
РОЗВИТОК ВАЛЮТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ Бестужева С.В., Бунчикова Т.С.....	27
ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ Бовкун О.А., Барвінок М.В.....	35
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА Бондаренко П.В., Клименко С.О., Шаповалова А.А.....	39
ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ІННОВАЦІЇ РИНКУ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ Борисенко О.С., Ковтун К.Ю.....	42
НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКОВОГО ПРОЦЕСУ ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА КОМУНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ Борович О.В.....	46
ПОСТУЛАТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ Брадул О.М., Шепелюк В.А.....	52
АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДИК ДІАГНОСТИКИ КРИЗОВОГО СТАНУ ТА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА Бугай В.З., Зублевська Я.Ю.....	56
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ Буйноза А.Р.....	60
РОЛЬ ТА ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Буркальова О.А., Батракова Т.І.....	63
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ВИТРАТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ Верига Ю.А., Падусенко В.В., Стародуб К.О.....	66
ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ Верига Ю.А., Калайда Л.О.....	70
СУТЬ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ Глушач Ю.С., Матюшко М.М.....	74
АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА БЮДЖЕТУВАННЯ І КОНТРОЛІНГУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЯК ПЕРЕДУМОВА ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ЇХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ Долбнєва Д.В.....	78
ТЕОРИТИЧНЕ ПІДГРУНТТЯ ФОРМУВАННЯ ФЕНОМЕНУ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ Заяць О.І.....	82
ОЦІНКА ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРІВ, ЯКІ НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ Калюжний С.Б., Колупаєва І.В.....	87

СТАЛИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД І УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ¹ Костецька І.І.....	91
УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВІВ КОНЦЕНТРАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ Кравець К.П.....	95
РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ Красношапка В.В., До Тхі Мінх Тхао.....	101
ГЕНІАЛЬНІ ПРИНЦИПИ І ІНСТРУМЕНТИ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ Крикун О.О.....	106
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ Маргарян А.К.....	114
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТАРІЮ СТРАТЕГІЧНОГО КОНТРОЛІНГУ В СУЧАСНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ УМОВАХ Міщенко В.А., Другова О.С., Домніна І.І.....	119
ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ТА ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КРЕДИТНИМИ СПІЛКАМИ УКРАЇНИ Мороз В.П., Гуль І.Г., Мандрик В.О.....	126
НАЦІОНАЛЬНІ ІННОВАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ЇХ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Мушеник І.М., Гаврилюк В.М.....	131
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ: ЗВІТНІСТЬ Огороднік Л.С.....	135
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА СУЧАСНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ Пасько М.І., Самойленко В.В.....	139
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА Пілецька С.Т., Ткаченко Є.В.....	146
РОЛЬ ПРОГНОЗУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ СТАВКИ В СИСТЕМІ КЕРУВАННЯ ОЧІКУВАННЯМИ Погореленко Н.П., Ніколаєва В.І.....	151
ТРУДОВІ КОНФЛІКТИ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ: ПРИЧИНИ, ОСОБЛИВОСТІ, ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ Помаз О.М., Помаз Ю.В., Онищенко Т.В.....	157
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ Пономарьова О.Б., Бабінян Л.Н., Яренчак М.В.....	163
УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ Привалова Н.В.....	168
БАГАТСТВО ТА БІДНІСТЬ: ЕКОНОМІКА СОЦІАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА Свердан М.М.....	173
ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ПРОБЛЕМУ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ПРИВАТНИХ ОХОРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ Сенів Л.А., Гуменюк В.В.....	181
МАСШТАБУВАННЯ БІЗНЕСУ НОВОГО ФОРМАТУ Сорока А.М.....	185
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ОСНОВІ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ Тарасюк М.М.....	189

УКРАЇНСЬКА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ Ткаліч Т.І.....	197
ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ІНТЕРНЕТ ПРОВАЙДЕРІВ Фісун Ю.В., Ковтун О.Ю.....	200
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ АУТПЛЕЙСМЕНТУ В УПРАВЛІННІ ВИВІЛЬНЕННЯМ ПЕРСОНАЛУ Хитра О.В., Вихованчук М.В.....	205
ЗАСТОСУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В ЛЕГКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ Хмарська І.А.....	212
ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА Христич О.І., Клименко С.О., Шаповалова А.А.....	217
РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗМІН ЗОВНІШНЬОГО МАКРОСЕРЕДОВИЩА Ціпуринда В.С.....	220
СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ СТРАТЕГІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ЗАКЛАДІВ Чирва О.Г., Бовкун О.А.....	227
БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – ФІНАНСОВА ОСНОВА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ Шелест О.Л., Сидоренко О.О.....	230
ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКОВИХ МОДЕЛЕЙ БЕЗРОБІТНИХ НА РИНКУ ПРАЦІ Якимова Н.С.....	235

CONTENTS

THE RESEARCH PROBLEMS OF FINANCIAL ENTERPRISE STATE Bandurko. V.V., Klimenko S.O., Shapovalova A.A.	9
MORTGAGE LENDING IN UKRAINE Batrakova T.I., Dibrova V.O.	12
ANALYSIS OF THE STATE OF AGRICULTURE OF UKRAINE WITHIN THE FRAMEWORK OF THE AGRO-2020 SUPPORT PROGRAM Batrakova T.I., Karmazina V.S.	16
AGRICULTURAL LENDING TO COMMERCIAL BANKS IN UKRAINE Kulakova K.V.	22
DEVELOPMENT OF UKRAINE'S CURRENCY POLICY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION: METHODOLOGICAL ASPECT Bestuzheva S.V., Bunchikova T.S.	27
RESEARCH OF ECONOMIC SECURITY MECHANICAL ENGINEERING MECHANICAL ENTERPRISES Bovkun O.A., Barvinok M.V.	35
FINANCIAL STABILITY AS IMPORTANT INDICATOR OF ENTERPRISE DEVELOPMENT Bondarenko. P.V., Klimenko S.O., Shapovalova A.A.	39
MAIN PROBLEMS AND INNOVATIONS OF THE MARKET RESTAURANT BUSINESS Borysenko O.S., Kovtun K.Yu.	42
REGULATORY SUPPORT FOR THE ACCOUNTING PROCESS AND ACCOUNTING POLICY OF THE MUNICIPAL MEDICAL INSTITUTION Borovych O.V.	46
POSTULATES OF THE STATE FINANCIAL AUDIT Bradul A.M., Shepeliuk V.A.	52
ANALYSIS OF MODERN DIAGNOSTIC TECHNIQUES FOR THE CRISIS STATE AND THE PROBABILITY OF THE COMPANY'S BANKRUPTCY Bugai V.Z., Zublevska Y.Yu.	56
LEGISLATIVE REGULATION OF ELECTRONIC DOCUMENTS OF UKRAINE'S ENTERPRISES Buinoza A.R.	60
THE ROLE AND IMPACT OF TRANSNATIONAL BANKS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION Bourkaleva O.A., Batrakova T.I.	63
THEORETICAL AND METHODICAL ASPECTS CARRYING OUT AUDIT OF EXPENSES OF THE AGRICULTURAL ENTERPRISES Veriga Y.A., Padusenko V.V., Starodub K.O.	66
FEATURES OF ASSESSMENT OF BIOLOGICAL ASSETS Veriga Y.A., Kalayda L.O.	70
THE ESSENCE OF INVENTORY AND THE FEATURES OF ITS ENTERPRISE Hlushach Y.S., Matyushko M.M.	74
AUTOMATED SYSTEM OF BUDGETING AND CONTROLLING ON DOMESTIC ENTERPRISES AS A PREREQUISITE OPTIMIZATION OF THEIR BUSINESS COSTS EXPENSES Dolbneva D.V.	78
THEORETICAL BASIS OF THE COUNTRY'S INTERNATIONAL COMPETITIVENESS PHENOMENON FORMING Zayats O.I.	82
ASSESSMENT OF THE PROFITABILITY OF THE ENTERPRISE AND THE FACTORS THAT IMPACT ON THE PROFITABILITY Kaluzhnii S.B., Kolupaieva I.V.	87

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS: EUROPEAN EXPERIENCE AND UKRAINIAN REALITIES Kostetska I.I.	91
IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL APPROACHES TO ESTIMATING THE EFFECTS OF PRODUCTION CONCENTRATION AT ENTERPRISES Kravets K.P.	95
RISK MANAGEMENT AS A STRATEGIC PLANNING TOOL FOR THE PERFORMANCE OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES Krasnoshapka V.V., Do Tkhi Min Tkhao.	101
INGENIOUS PRINCIPLES AND TOOLS OF EFFECTIVE MANAGEMENT Krykun O.A.	106
FEATURES OF TAXATION OF SMALL ENTERPRISE ENTERPRISES IN UKRAINE Marharian A.K.	114
FORMATION OF ENTERPRISE DEVELOPMENT STRATEGY WITH USE OF STRATEGIC CONTROLLING INSTRUMENTS IN MODERN ECONOMIC CONDITIONS Mishchenko V.A., Drugova O.S., Domnina I.I.	119
PECULIARITIES OF KEEPING ACCOUNTING OF CREDIT AND DEPOSIT OPERATIONS BY CREDIT UNIONS OF UKRAINE Moroz V.P., Hul I.H., Mandryk V.O.	126
NATIONAL INNOVATIVE SYSTEMS AND THEIR INFORMATION SUPPORT Mushenyk I.M., Havryliuk V.M.	131
FEATURES OF THE INSURANCE COMPANY ACCOUNTING ORGANIZATION: REPORTING Ogorodnik L.S.	135
FORMATION AND DEVELOPMENT OF PERSONNEL MANAGEMENT SYSTEM IN MODERN ENTERPRISE Pasko M.I., Samoilenko V.V.	139
FORMATION OF THE STRATEGY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE Piletska S.T., Tkachenko Y.V.	146
THE ROLE OF BUDGET PREDICTION IN THE EXPECTATION MANAGEMENT SYSTEM Pogorelenko N.P., Nikolaieva V.I.	151
LABOR CONFLICTS IN THE AGRARIAN ENTERPRISE: CAUSES, FEATURES, WAYS TO SOLVE Pomaz O.M., Pomaz J.V., Onishchenko T.V.	157
CURRENT TRENDS OF UKRAINIAN FINANCIAL MARKET DEVELOPMENT Ponomaryova O.B., Babinyan L.N., Yarenchak M.V.	163
IMPROVEMENT OF SPACE-TEMPORAL ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF STATE SERVANTS Privalova N.V.	168
WEALTH AND POVERTY: ECONOMICS OF SOCIAL STRUCTURE OF MODERN SOCIETY Sverdun M.M.	173
CHARACTERISTICS OF THE FACTORS OF THE IMPACT ON THE PROBLEM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF PRIVATE SECURITY SERVICES IN UKRAINE Seniv L.A., Humenyuk V.V.	181
BUSINESS SCALE OF THE NEW FORMAT Soroka A.M.	185

IMPROVEMENT OF INVENTORY ON THE BASIS OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES Tarasiuk M.M.	189
UKRAINIAN LABOR MIGRATION AS A COMPONENT OF INTEGRATION TRANSFORMATIONS Tkalich T.I.	197
PROBLEMS AND TRENDS OF DEVELOPMENT MARKET OF INTERNET PROVIDERS Fisun I.V., Kovtun O.V.	200
PECULIARITIES OF APPLICATION OF OUTPLACEMENT TECHNOLOGY IN MANAGEMENT OF PERSONNEL DISMISSAL Khytra O.V., Vykhovanchuk M.V.	205
VASUALITY OF MARKETING COMMUNICATIONS IN THE EASY PROMISLOVOST UKRAINI Khmarska I.A.	212
DETERMINATION OF ENTERPRISE OPTIMAL CREDIT DEBT Khrystych O.I., Klimenko S.O., Shapovalova A.A.	217
ENTERPRISE DEVELOPMENT UNDER CHANGE OF EXTERNAL MACRO Tzipurinda V.S.	220
SUMMARY OF MANAGEMENT OF STRATEGIC DEVELOPMENT AND COMPETITIVENESS OF PHARMACEUTICAL INSTITUTIONS Chyrva O.H., Bovkun O.A.	227
BUDGETARY DECENTRALIZATION – FINANCIAL BASIS OF LOCAL BUDGETS Shelest O.L., Sidorenko O.O.	230
FEATURES OF THE BEHAVIORAL MODELS OF THE UNEMPLOYED IN THE LABOR MARKET Yakymova N.S.	235

УДК 331.5.024.5

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКОВИХ МОДЕЛЕЙ БЕЗРОБІТНИХ НА РИНКУ ПРАЦІ

FEATURES OF THE BEHAVIORAL MODELS OF THE UNEMPLOYED IN THE LABOR MARKET

Якимова Н.С.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

Yakymova N.S.

*PhD in Economics,
Associate Professor of Department of Management and Behavioral Economics,
Vasyl' Stus Donetsk National University*

У статті систематизовано та визначено особливості поведінкових моделей безробітних на ринку праці. Проведене дослідження дозволяє класифікувати поведінкові моделі безробітних на ринку праці за ступенем активізації наявних ресурсів для пошуку роботи (пасивні та активні), що характеризують існуючі трансформаційні процеси на сучасному ринку праці. Отримані результати дозволяють зробити висновки, що в сучасних умовах необхідним є виявлення та систематизація наявних поведінкових моделей не тільки безробітних, а й усіх суб'єктів ринку праці. Від правильно обраних моделей поведінки всіх суб'єктів ринку праці залежить ефективність їх співпраці, а також ті вигоди на ринку праці, які отримає кожен з них. Дослідження поведінкових моделей суб'єктів ринку праці дозволить забезпечити кожному з них не тільки вигоди економічного і організаційного характеру, а й сприятиме ефективності їх взаємодії.

Ключові слова: поведінкові моделі, безробітні, ринок праці, пошук роботи, працевлаштування, активні та пасивні моделі поведінки.

В статье систематизированы и определены особенности поведенческих моделей безработных на рынке труда. Проведенное исследование позволяет классифицировать поведенческие модели безработных на рынке труда по степени активизации имеющихся ресурсов для поиска работы (пассивные и активные), характеризующие существующие трансформационные процессы на современном рынке труда. Полученные результаты позволяют сделать выводы, что в современных условиях существует необходимость в выявлении и систематизации имеющихся поведенческих моделей не только безработных, но и всех субъектов рынка труда. От правильно выбранных моделей поведения всех субъектов рынка труда зависит эффективность их сотрудничества, а также те выгоды на рынке труда, которые получит каждый из них. Исследование поведенческих моделей субъектов рынка труда позволит обеспечить каждому из них не только выгоды экономического и организационного характера, но и будет способствовать эффективности их взаимодействия.

Ключевые слова: поведенческие модели, безработные, рынок труда, поиск работы, трудоустройство, активные и пассивные модели поведения.

The article systematized and defined the features of behavioral models of the unemployed in the labor market. The conducted research allows to classify behavioral models of the unemployed in the labor market by the degree of activation of available resources for job search (passive and active), characterizing the existing transformation processes in the modern labor market. The results obtained allow us to conclude that in the present conditions it is necessary to identify and systematize the existing behavioral models not only of the unemployed but also of all labor market actors. Correctly chosen behavioral models of all labor market actors depend on the effectiveness of their cooperation, as well as the benefits in the labor market that each of them will receive. Investigation of the behavioral models of labor market actors will allow each of them to provide not only economic and organizational benefits, but also facilitate the effectiveness of their interaction.

Keywords: behavioral models, unemployed, labor market, job search, employment, active and passive behavioral models.

Постановка проблеми. У сучасних умовах економічних трансформацій, що відбуваються на ринку праці, значна частина економічно активного населення знаходиться у складних життєвих ситуаціях, до яких вона не була пристосована. За таких умов існуючі стратегії вирішення питань працевлаштування виявилися повністю неефективними, що призвело до формування нових поведінкових моделей

індивідів для пошуку роботи з урахуванням їх можливостей та кон'юнктури ринку праці. За таких умов вкрай важливим є дослідження існуючих поведінкових моделей такої категорії населення як безробітні на ринку праці, які вони застосовують в умовах активізації наявних ресурсів для пошуку роботи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження особливостей поведінки ключових

суб'єктів ринку праці є досить поширеною тематикою досліджень вітчизняних науковців. Зокрема, питання вивчення проблем безробітного населення та визначення притаманних їм моделей поведінки у своїх роботах досліджували О. Амоша, В. Антонюк, С. Бандур, В. Геєць, О. Грішнова, Л. Ільїч [1], А. Колот, М. Кримова [2], Е. Лібанова [3], Л. Лісогор [4], О. Макарова, В. Новіков, І. Новак, О. Палій, Л. Шаульська [5], П. Шевчук та інші. Разом з цим, проблема виявлення та систематизації існуючих моделей поведінки безробітних на ринку праці, які вони застосовують в умовах активізації наявних ресурсів для пошуку роботи, залишається актуальною та потребує розробки ефективних інструментів, спрямованих на більш детальне їх вивчення, що в подальшому має стати основою для формулювання загальних рекомендацій щодо коригування поведінкових моделей безробітних.

Метою дослідження є систематизація та визначення особливостей поведінкових моделей безробітних на ринку праці.

Виклад основного матеріалу. Поведінкові моделі безробітного характеризуються більшим динамізмом, ніж моделі поведінки працівника. Така тенденція обумовлена тим, що у працівника вже є певне джерело доходів, через що вони є більш пасивними при прийнятті рішень про зміну місця роботи з метою покращення умов та рівня оплати праці, а також є менш схильними до прояву нерациональних моделей поведінки. У безробітного ж немає наявних джерел отримання доходу, тому йому необхідно активізувати свою діяльність у напрямі пошуку роботи для отримання коштів для існування.

Поведінкові моделі безробітних на ринку праці залежать від значної кількості факторів, які мають прямий або опосередкований вплив на їх формування. Систематизуємо моделі поведінки безробітних за ступенем активізації наявних ресурсів для пошуку роботи (рис. 1).

Виходячи з проведеного аналізу, слід зазначити, що коли безробітний не відмовляється від пошуку роботи, а намагається працевлаштуватись або знайти інше джерело доходу, то доцільно класифікувати його поведінкові моделі на ринку праці за ступенем активізації наявних ресурсів для пошуку роботи на пасивні та активні.

До групи *пасивних моделей* доцільно зарахувати наступні типи поведінки безробітних на ринку праці:

- очікування вдалого працевлаштування (таку поведінкову модель демонструють соціально-неактивні індивіди, які не здійснюють суттєвих спроб знайти відповідну роботу, але, якщо з'явиться пропозиція щодо працевлаштування, вони її приймуть), тобто безробітні не здійснюють активних дій задля пошуку найбільш прийняттого місця роботи, а просто чекають, коли їм його запропонують;

- реєстрація у центрі зайнятості, отримання офіційного статусу безробітного та очікування, коли йому знайдуть відповідну роботу (дана модель поведінки характеризується тим, що значної активності при пошуку роботи у безробітного не спостерігається, хоча, незважаючи на таку модель поведінки,

він бажає знайти прийнятне для себе місце роботи та очікує можливі пропозиції щодо працевлаштування);

- перехід безробітного до категорії економічно неактивного населення (така поведінкова модель можлива за умов, коли безробітний певний період часу намагається знайти роботу, але згодом втрачає надію на офіційне працевлаштування та переходить у стан економічної неактивності), але не можна виключати такої ситуації, коли індивід через деякий проміжок часу може відновити діяльність з активного пошуку роботи.

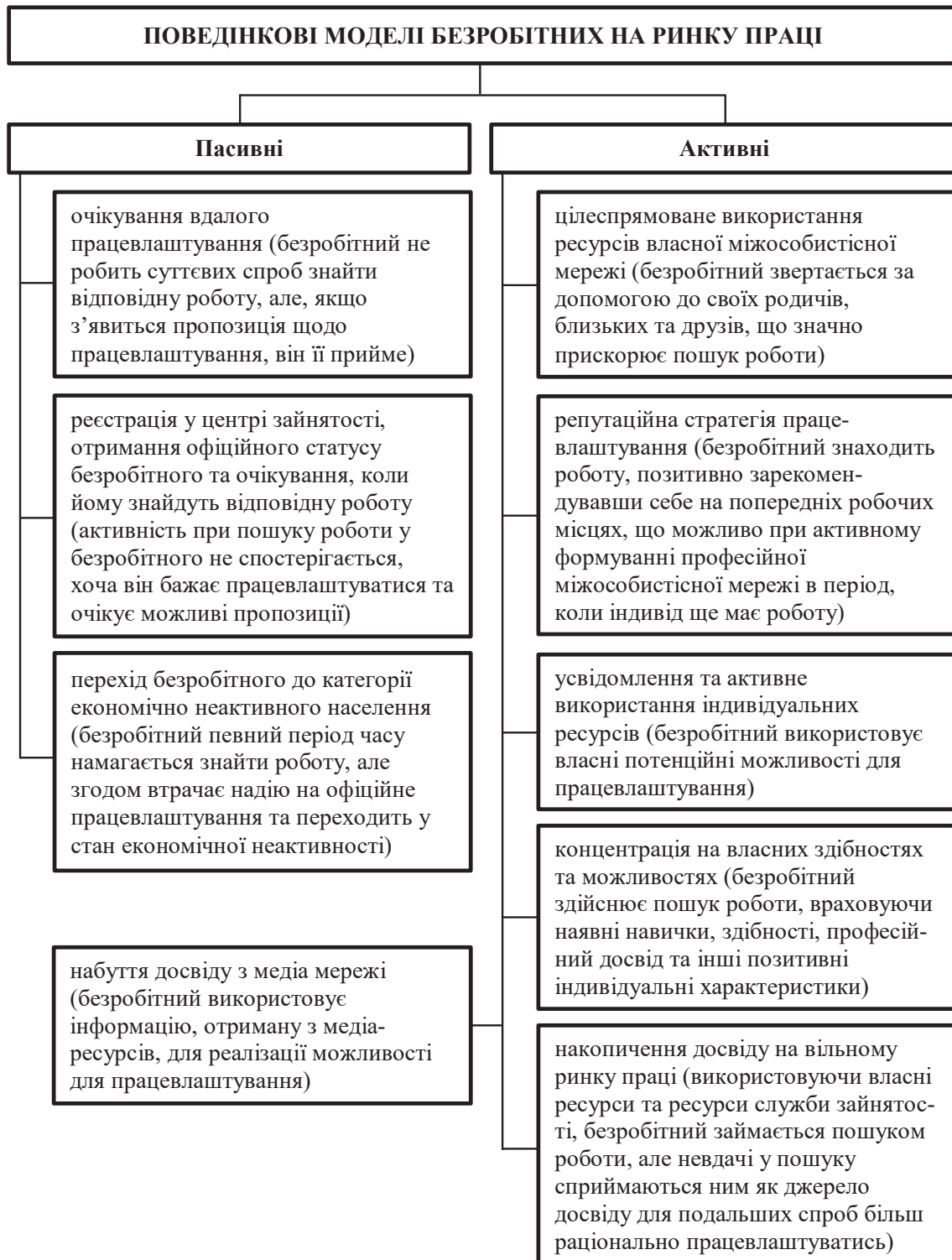
До групи *активних моделей* доцільно зарахувати більш динамічні типи поведінки безробітних на ринку праці, що відображають цілеспрямовану активізацію усіх наявних ресурсів для власного працевлаштування:

- цілеспрямоване використання ресурсів власної міжособистісної мережі (дана модель поведінки зумовлена тим, що безробітний звертається за допомогою до своїх родичів, близьких та друзів, що значно прискорює пошук роботи), але така поведінкова модель не означає, що безробітний відмовляється від реєстрації у центрі зайнятості та отримання офіційного статусу безробітного. Також така модель поведінки може передбачати використання власної міжособистісної мережі задля отримання незначних доходів (наприклад, надання знайомим/родичам послуг по догляду за дитиною, літніми людьми, реалізація власноруч зробленої продукції тощо), що дозволяє підтримувати необхідний рівень життєзабезпечення, поки безробітний не працевлаштується;

- репутаційна стратегія працевлаштування, що є можливою для індивіда за умов активного напруження контактів та якісного виконання завдань на попередній роботі, що допоможе йому використати наявні контакти для подальшого працевлаштування (вказана модель поведінки реалізується тоді, коли безробітний знаходить роботу за рахунок того, що позитивно зарекомендував себе на попередніх робочих місцях, що можливо при активному формуванні професійної міжособистісної мережі в період, коли індивід ще має роботу);

- усвідомлення та активне використання індивідуальних ресурсів, що пов'язане з пошуком унікальних компетенцій, які притаманні конкретному індивіду (безробітному), а також з можливістю їх використовувати з урахуванням власних трудових навичок та набутого досвіду міжособистісного спілкування (вказана поведінкова модель є закономірною реакцією безробітного на відсутність у нього необхідних доходів для забезпечення своєї життєдіяльності та заснована на активізації власних потенційних можливостей для працевлаштування);

- концентрація на власних здібностях та можливостях (зазначена поведінкова модель заснована на тому, що безробітний здійснює пошук роботи, враховуючи наявні навички, здібності, професійний досвід та інші позитивні індивідуальні характеристики). Реалізація такого типу поведінки можлива за умов здатності безробітного бачити найбільш прийнятні шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми

Рис. 1. Систематизація поведінкових моделей безробітних на ринку праці за ступенем активізації наявних ресурсів для пошуку роботи

з урахуванням можливостей усвідомлення та побудови алгоритмів власної поведінки для досягнення поставленої мети, тобто здатність бачити безліч сфер застосування своїх навичок, здібностей та професійного досвіду. При реалізації вказаної моделі поведінки безробітний усвідомлює цінність набутих компетенцій та використовує їх як засіб досягнення необхідного результату;

– набуття досвіду з медіа мережі, тобто безробітний використовує інформацію, отриману з медіа-ресурсів (з використанням таких каналів, як супутникове, ефірне та кабельне телебачення та радіо, спеціалізовані та соціальні комп'ютерні мережі, мобільний зв'язок та медіа-системи), для реалізації можливості для працевлаштування, через що безробітний не завжди робить свій вибір відповідно

до можливого оптимального результату, а отже не завжди обирає тільки те, що може собі дозволити (така модель викликана значним впливом медіа-ресурсів на поведінку безробітного, що значно підвищує його мобільність на ринку праці та активізує діяльність безробітного з пошуку роботи за допомогою адаптації до своєї моделі поведінки інформації щодо специфічних компетенцій, які необхідні для отримання бажаного робочого місця, навіть коли сам безробітний таких компетенцій не має);

– накопичення досвіду на вільному ринку праці (при реалізації такої моделі поведінки безробітний, використовуючи власні ресурси та ресурси служби зайнятості, займається пошуком роботи, але невдачі у пошуку сприймаються ним як джерело накопичення досвіду для подальших спроб більш раціонально працевлаштуватись). Тобто, коли безробітний декілька разів отримує відмови у працевлаштуванні, то він формує певну модель поведінки, використовуючи яку безробітний здійснює подальший пошук роботи, розробляє методики та стратегії спілкування з потенційними роботодавцями, а також активно використовує ресурси центрів зайнятості з перепідготовки та здобуття нових спеціальностей. Впровадження такої поведінкової

моделі з великою вірогідністю призводить безробітного до працевлаштування на умовах, які будуть для нього найбільш прийнятними, тобто, використовуючи такий раціональний підхід до відмов у працевлаштуванні та власну мобільність, безробітний отримує можливість вибору між декількома потенційними варіантами працевлаштування та обирає для себе найбільш вигідний.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє класифікувати поведінкові моделі безробітних на ринку праці за ступенем активізації наявних ресурсів для пошуку роботи (пасивні та активні), що характеризують існуючі трансформаційні процеси на сучасному ринку праці. Отримані результати дозволяють зробити висновки, що в сучасних умовах необхідним є виявлення та систематизація наявних поведінкових моделей не тільки безробітних, а й усіх суб'єктів ринку праці. Від правильно обраних моделей поведінки всіх суб'єктів ринку праці залежить ефективність їх співпраці, а також ті вигоди на ринку праці, які отримає кожен з них. Таким чином, дослідження поведінкових моделей суб'єктів ринку праці дозволить забезпечити кожному з них не тільки вигоди економічного і організаційного характеру, а й сприятиме ефективності їх взаємодії.

Література:

1. Ільч Л.М., Якімова Н.С. Сучасні технології профілювання безробітного населення та можливості їхнього застосування в Україні. *Економіка та держава*. 2015. № 8. С. 82–86.
2. Кримова М.О., Шаульська Л.В. Стан ринку праці в контексті стратегії розвитку людського капіталу регіону. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2018. № 2(55). С. 23–32.
3. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку (кол. моногр.) / за ред. Е.М. Лібанової. К., Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2016. 328 с.
4. Лісогор Л.С. Трансформація ринку праці: можливості реалізації інноваційних змін в сучасних умовах. *Вісник Прикарпатського університету. Серія : Економіка*. 2015. Вип. 11. С. 177–183.
5. Шаульська Л.В. Нові риси сфери зайнятості та перспективи її регулювання. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Вип. 2(1). С. 120–128.